

Handläggare
Kommunstyrelseförvaltningen
Johanna Östhem
Enhetschef, enheten för avfall och
kretslopp
[mailto: johanna.osthem@tyreso.se](mailto:johanna.osthem@tyreso.se)

Handlingstyp
Tjänsteskrivelse
Datum
2023-04-25

Sida
1 (5)
Diarienummer
KSM 2023-321

Mottagare
Hållbarhetsutskottet

Utredning om avfallsinsamling i större samfälligheter

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till hållbarhetsutskottet för beslut i kommunstyrelsen

- Kommundirektören får i uppdrag att vidare utreda de alternativ kommunen har rådighet över inför beslut för att möjliggöra implementering av matavfalls- och förpackningsinsamling i större samfälligheter som omfattas av fastighetsjuridiska utmaningar.

Kommunstyrelseförvaltningen

Cynthia Rune fjärd
Kommundirektör

Louise Bergman
Tf. Chef samhällsbyggnadskontoret

Sammanfattning

Från och med 1 januari 2024 tar Sveriges kommuner över ansvaret för insamlingen av förpackningar från hushåll via återvinningsstationer (ÅVS) och befintlig fastighetsnära insamling av förpackningar (FNI).

Senast 2027 ska förpackningsinsamlingen ske fastighetsnära hos alla hushåll och samlokaliserade verksamheter (verksamheter som delar insamlingslösning med hushåll). Under utbyggnadsperioden 2024 till 2026 ska förpackningsinsamlingen gradvis införas.

I Tyresö finns ett antal stora samfällighetsföreningar med gemensamhetslösningar för avfall, till exempel i Krusboda och Fårdala där tydlig motpart för avfallsfrågor saknas. Totalt finns 1 383 stycken hushåll i denna kategori, vilket utgör 6,4 procent av hushållen i Tyresö.

För denna kundgrupp finns fastighetsjuridiska aspekter som redan i nuläget är problematiska för insamlingen av restavfall och som förhindrar vidare utbyggnad av matavfalls- och förpackningsinsamling.

Tyresö kommun äger de nedgrävda behållarna för restavfall för denna kundkategori och problemet består i att de är placerade på allmän platsmark och inte medges enligt detaljplanen, samt i vissa fall på samfällad mark där servitut saknas. Denna typ av speciallösning avgiftsfinansieras via ett anpassat avfallsabonnemang.

Fyra alternativa lösningar presenterades i förstudien (Fastighetsnära insamling av förpackningar, Tyresö kommun) för att säkra befintlig insamling men även för att utveckla framtidens avfallshantering.

Förslag 1 och 2 kräver initiativ och åtgärder från aktuella samfällighetsföreningar. Kommunen saknar mandat att påtvinga dessa lösningsförslag. Vidare kräver förslagen att intresse finns hos andelsägare och samfälligheter att driva frågor avseende stadgeändringar alternativt bildande av ny samfällighet för avfallsfrågor.

Kommunen har rådighet över förslag 3 och 4 och har möjlighet att avgiftsfinansiera dessa lösningar. Alternativ 3 innebär att kommunen mot en avgift kan ansöka om ett officiälservitut via Lantmäteriet för att kunna nyttja samfällad mark för ändamålet. Alternativ 4 innebär att kommunen tar interna arbetskostnader och kan skapa frimärksplaner som tillåter att mark nyttjas för avfallshantering. Detta skulle också möjliggöra för implementering av förpacknings- och matavfallsinsamling under utbyggnadsperioden 2024-2026.

En utredning kan även klarlägga om det finns ytterligare alternativ kommunen har rådighet över och har möjlighet att finansiera via avfallstaxan.

Samhällsbyggnadskontoret bedömer att alternativ som kommunen har rådighet över är de enda realistiska alternativen för att möjliggöra en implementering av förpacknings- och matavfallsinsamling under utbyggnadsperioden 2024-2026.

Följande behöver utredas:

- Fastighetsjuridiska aspekter
- dimensionering och lämpliga placeringar ur trafik- och tillgänglighetsperspektiv.
- kostnader (utredning, servitut/frimärksplaner samt utrustning och installation)
- justerade tjänster i avfallstaxan.

Beskrivning av ärendet

Förslaget till beslut föreslås finansieras inom ramen för avfallskollektivet (Kommunstyrelsens verksamhetsområde, Samhällsbyggnad).

En prövning av barnets bästa har genomförts och återfinns i bilaga 1.

Ny svensk förpackningsförordning 2022:1274

Från och med 1 januari 2024 tar kommunerna över ansvaret för insamlingen av förpackningar från hushåll via återvinningsstationer (ÅVS) och befintlig fastighetsnära insamling av förpackningar (FNI). Senast 2027 ska förpackningsinsamlingen ske fastighetsnära hos alla hushåll och samlokaliserade verksamheter (verksamheter som delar insamlingslösning med hushåll). Under utbyggnadsperioden 2024 till 2026 ska förpackningsinsamlingen gradvis införas.

En förstudie (bilaga 2) har gjorts för hur implementeringen av obligatorisk matavfalls- och förpackningsinsamling genomförs på bästa sätt i Tyresö ur ett cirkulärt och ekonomiskt perspektiv.

Förstudien fokuserade på ett huvudsystem för småhus med hämtning från fastighetsgräns men utforskade även andra möjliga insamlingssystem för andra kundtyper där anpassade insamlingssystem kommer att behöva utredas vidare.

Samfälligheter med gemensam avfallshantering, där tydlig motpart för avfallshantering saknas

I Tyresö finns ett antal stora samfällighetsföreningar med gemensamhetslösningar för avfall och där biltrafik inte lämpar sig inne i bostadsområdena exempelvis i vid ett flertal av samfällighetsföreningarna i Krusboda och Fårdala. Totalt finns 1 383 stycken hushåll i denna kategori, vilket utgör 6,4 procent av hushållen i Tyresö. Se exempel Krusboda, bilaga 3.

För dessa kundtyper finns fastighetsjuridiska aspekter som redan i nuläget är problematiska för insamlingen av restavfall och som förhindrar vidare utbyggnad av matavfalls- och förpackningsinsamling.

Tyresö kommun äger de nedgrävda behållarna för restavfall för denna kundkategori och problemet består i att de är placerade på allmän platsmark och inte medges enligt detaljplanen samt i vissa fall på samfälld mark där servitut. Denna typ av speciallösning avgiftsfinansieras via ett anpassat avfallsabonnemang.

Historiken bakom speciallösningen var att arbetsmiljöverket 2006 identifierade ett akut arbetsmiljöproblem med avfallstransporter inne i bostadsområdena i Krusboda och som senare kom att påverka även andra bostadsområden, till exempel Fårdala. Detta i kombination med att samfälligheternas anläggningsbeslut inte inrymde avfallshantering och att det därmed saknas en

tydlig motpart för avfallsfrågor, tvingade fram en lösning för att fortsätta hämtningen av restavfall för de boende. Samma problem kvarstår och förhindrar utbyggnad av matavfalls- och förpackningsinsamling och behöver samtidigt lösas för befintlig restavfallsinsamling.

För att möjliggöra matavfalls- och förpackningsinsamling har följande lösningar identifierats:

1. Samfälligheterna kan se över sina anläggningsbeslut för att bedöma om avfallshantering går att inrymma eller inte. Om inte, är ett alternativ att samfälligheten ändrar sitt anläggningsbeslut för att utöka uppdraget. Detta kan exempelvis göras via en lantmåteriförrättning men innebär en hög avgift. Detta alternativ har presenterats för nio stycken samfällighetsföreningar i Krusboda 2022 och mottogs med obefintligt intresse.
2. Samfälligheterna skapar en ny samfällighet som kan hantera avfallsfrågor. Det kräver dock att den nya företrädaren har nyttjanderätt till marken där avfallslösningen ska placeras och att intresse finns. Även detta alternativ har presenterats för nio stycken samfällighetsföreningar i Krusboda 2022 och mottogs med obefintligt intresse.
3. För behållare som står på samfälld mark kan kommunen mot en avgift ansöka om ett officialservitut via Lantmäteriet för att kunna nyttja den samfällda marken för ändamålet. Detta skulle lösa problematiken med behållare för restavfall som är placerade på samfälld mark men även möjliggöra utbyggnad för matavfall- och förpackningsinsamling. Denna typ av lösning kan avgiftsfinansieras via ett anpassat avfallsabonnemang.

4. För behållare som står på kommunal mark, kan kommunen mot interna arbetskostnader skapa frimärksplaner i närområdet som tillåter avfallshantering och där fastighetsägarna kan lämna sitt avfall. Detta skulle lösa problematiken med behållare för restavfall som är placerade på kommunal mark men även möjliggöra utbyggnad för matavfall- och förpackningsinsamling. Denna typ av lösning kan avgiftsfinansieras via ett anpassat avfallsabonnemang.

Förslag 1 och 2 kräver initiativ och åtgärder från aktuella samfällighetsföreningar. Kommunen saknar mandat att påtvinga dessa lösningsförslag. Vidare kräver alternativen att intresse finns hos andelsägare och samfälligheter att driva frågor avseende stadgeändringar alternativt bildande av ny samfällighet för avfallsfrågor, vilket inget tyder på.

Kommunen har rådighet över förslag 3 och 4 och har möjlighet att avgiftsfinansiera dessa lösningar via avfallstaxan. En utredning kan även klarlägga om det finns ytterligare alternativ kommunen har rådighet över och har möjlighet att finansiera via avfallstaxan.

Samhällsbyggnadskontoret bedömer att alternativ som kommunen har rådighet över är de enda realistiska alternativen för att möjliggöra en implementering av förpacknings- och matavfallsinsamling under utbyggnadsperioden 2024-2026.

Vidare utredning

Följande behöver utredas:

- Fastighetsjuridiska aspekter
- dimensionering och lämpliga placeringar ur trafik- och tillgänglighetsperspektiv.
- kostnader
- justerade tjänster i avfallstaxan.

Bilagor

Bilaga 1. Prövning av barnens bästa beslut om utredning avfallsinsamling

Bilaga 2. Förstudie, Fastighetsnära insamling av förpackningar, Tyresö kommun

Bilaga 3. Kommunala avfallsbehållare i Krusboda